

Носовець Н. М.

ORCID 0000-0003-1536-4870

Кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри педагогіки, психології і
методики технологічної освіти
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: prptpr@gmail.com

Пашко Т. О.

Студентка технологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: smile2601@ukr.net

ЗМІСТ І СТРУКТУРА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Метою статті визначено – проаналізувати сутність та структурні компоненти комунікативної компетентності майбутнього вчителя технологій. **Методологія дослідження** ґрунтується на таких підходах: акмеологічний, системний, особистісно-орієнтований, компетентнісний та передбачає комплекс теоретичних методів: системно-структурний аналіз, класифікація, систематизація, порівняння та узагальнення. **Наукова новизна:** конкретизовано сутність, зміст та структуру комунікативної компетентності як важливого складника професійної компетентності майбутнього вчителя технологій.

З'ясовано, що дефініція «комунікативна компетентність» визначається авторами по-різному. Під комунікативною компетентністю вчителя технологій ми розуміємо інтегративне особистісне утворення, що має складну системну організацію і виступає як сукупність, взаємодія, взаємопроникнення мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльного, емоційно-вольового, ціннісно-смыслового, індивідуально-особистісного компонентів, що дозволяє вчителю досягати бажаних результатів у комунікативній діяльності. Розвиток комунікативної компетентності педагога передбачає всебічний розвиток всіх її компонентів, володіння комунікаційними техніками і застосування їх на практиці. Розкрито зміст структурних компонентів комунікативної компетентності майбутніх учителів технологій.

Зроблено такі висновки: розвиток комунікативної компетентності вчителя технологій позитивно впливає на його професійний рівень, творчу самореалізацію, вдосконалення діяльності, саме це необхідно фахівцям для адекватної орієнтації в усіх сферах суспільного життя. Вивчення основ комунікативної компетентності на кожному ступені безперервної освіти сприяє осмисленню фахівцями її значущості для професійної діяльності. Перспективами подальших досліджень вбачаємо розробку моделі формування комунікативної компетентності майбутніх учителів технологій в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: компетентність, компетенція, комунікативна компетентність, професійна компетентність, компетентнісний підхід.

Актуальність проблеми. В умовах поступально-динамічного розвитку суспільства все більш затребуваними стають нові парадигмальні підходи до організації освітнього процесу. Одним із таких підходів є компетентнісний підхід. Європейські країни ведуть ґрунтовну дискусію навколо того, як озброїти людину необхідними вміннями та знаннями для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається. Саме тому важливим є усвідомлення поняття компетентності в педагогічній науці й практиці.

На шляху розвитку інформаційного суспільства якісна освіта стає одним з головних чинників успіху, а педагогу відводиться особлива роль у цьому процесі. Адже саме від нього залежить, як відбуватиметься становлення особистості в освітньому середовищі. Тому завданням сучасних закладів вищої педагогічної освіти є пошук нових підходів у формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам фахової підготовки вчителя присвячені дослідження таких науковців, як: О. Абдулліна, А. Алексюк, Г. Балл, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кан-Калік, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін. Розкриттю методологічних засад спілкування присвячені праці О. Бодальова, Ю. Жукова, О. Леонтєва, Б. Ломова; у працях Н. Волкової, Л. Долинської, В. Кан-Калика, М. Корнева, А. Мудрика, Л. Савенкової розкрито структуру, функції та види спілкування. Дослідженням комунікативної компетентності займалися такі вітчизняні та російські науковці як В. Захаров, М. Заброцький, І. Зимня, І. Когут, Г. Костюк, Л. Петровська, С. Петрушин, С. Скворцова, М. Станкін, Ю. Федоренко та ін.

Загальні питання розробки наукових основ використання компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів технологій відображені в ряді публікацій Р. Гуревича, Н. Гусак, А. Коберника, В. Сидоренко та ін.

Не дивлячись на велику кількість досліджень, які присвячені формуванню професійної компетентності майбутніх учителів, розвитку їх комунікативних здібностей і умінь, поняття комунікативної компетентності майбутніх учителів технологій ще системно не досліджувалось. Відтак постає необхідність системного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх учителів технологій, а також розгляду даної компетентності як об'єкта наукового дослідження, що визначає актуальність цієї роботи.

Метою статті визначено – проаналізувати сутність і структурні компоненти комунікативної компетентності майбутнього вчителя технологій.

Методологія дослідження ґрунтується на таких підходах: акмеологічний, системний, особистісно-орієнтований, компетентнісний та передбачає комплекс теоретичних методів: *системно-структурний аналіз, класифікація, систематизація, порівняння та узагальнення*.

Наукова новизна: конкретизовано сутність, зміст та структуру комунікативної компетентності як важливого складника професійної компетентності майбутнього вчителя технологій.

Результати дослідження. Пріоритетним напрямом у розвитку педагогічної освіти є підготовка фахівців високої освіченості, кваліфікованих спеціалістів, здатних до інноваційної діяльності. До важливих рис сучасного вчителя відносяться професійна компетентність, творче мислення, емоційний інтелект, уміння приймати нестандартні рішення в галузі професійної діяльності, здатність до саморозвитку тощо. Сучасний учитель технологій – це неординарна здібна людина, яка володіє ґрунтовними знаннями з технологічної освіти, здатна критично і творчо мислити, активно співпрацювати з соціальними мережами, аналізувати інформацію. Це фахівець зі сформованою готовністю до комунікативної ефективної взаємодії з метою досягнення найвищих результатів у професійній діяльності.

Учитель постійно включений в процес спілкування, який передбачає різноманітні і багатопланові відносини з учнями, їх батьками, колегами. У зв'язку з цим, існує реальна потреба сучасного суспільства у фахівця, здатних до безперервного розвитку своїх особистісних якостей, духовного світу, професіоналізму, які вміють з максимальним ефектом використовувати свої природні можливості, розвивати загальну і комунікативну культуру. Педагог як фахівець системи «людина-людина» повинен володіти високою комунікативною культурою, що передбачає наявність комунікативних знань, умінь, здібностей, відповідні психологічні якості, які є складовими компетентності учителя.

У Сучасному тлумачному словнику української мови дефініція «компетенція» подається як «коло повноважень особи, добра обізнаність із чим-небудь», а поняття «компетентний» трактується як «володіння ґрунтовними знаннями, повноваженнями та досвідом у певній галузі» [10]. Українська вчена С. Сисоєва зазначає, що компетенція – це визначена норма стосовно неперервної освіти, яка задається освітніми стандартами та використовується для формування вимог до результатів навчання. Компетентність – це інтегрована особистісна якість людини (її капітал), що формується на етапі навчання, остаточно оформлюється і розвивається у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань [8]. Компетентність є оцінною характеристикою особи.

У психолого-педагогічній науці дослідники виокремлюють такі види компетентностей педагога: професійну, педагогічну, фахову, дидактичну, методичну, психологічну, управлінську, комунікативну та ін. [2, 95].

Коротко розглянемо ключові точки зору на визначення поняття «професійна компетентність». Так, під професійною компетентністю вчителя розуміють: співвідношення об'єктивно необхідних професійних знань і умінь, психологічних якостей, якими володіє педагог (А. Маркова); інтегральну характеристику педагогічної праці вчителя (Л. Мітіна); обізнаність педагога, властивість його особистості, що дозволяє продуктивно вирішувати навчально-виховні завдання (Н. Кузьміна); сукупність

фізичних, психічних, особистісних і соціальних змін, що відбуваються у педагога в процесі оволодіння і тривалого виконання діяльності (Є. Рогов); професійні знання, педагогічні вміння, професійну позицію і психологічні якості (Н. Андронова); складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і значущих особистісних якостей, що зумовлюють готовність учителя до виконання педагогічної діяльності (Н. Костильова); сукупність узагальнених знань, умінь і здібностей, що забезпечують реалізацію змісту державних освітніх стандартів (А. Печеркіна) [6].

Спираючись на сучасні наукові дослідження, розглядаємо професійно-педагогічну компетентність як інтегративну професійно-особистісну характеристику вчителя, що включає спеціальні знання та вміння, здатність і готовність здійснювати спеціальний вид професійної діяльності [5].

У структурі професійної компетентності вчителя А. Маркова виділяє чотири блоки:

- 1) професійні (об'єктивно необхідні) психологічні та педагогічні знання;
- 2) професійні (об'єктивно необхідні) педагогічні вміння;
- 3) професійні психологічні позиції, установки вчителя, що вимагаються від нього професією;
- 4) особистісні особливості, що забезпечують оволодіння вчителем професійними знаннями і вміннями [6].

У роботі Н. Костильова представлені наступні компоненти професійної компетентності вчителя: особистісно-гуманістична орієнтація; педагогічне сприйняття; педагогічні вміння; педагогічна творчість [6]. У результаті модель професійної компетентності вчителя може бути представлена як єдність його теоретичної і практичної готовності.

Отже, поняття «професійна компетенція» можна трактувати як коло професійних завдань, функцій спеціаліста, а «професійна компетентність» – як комплекс професійних якостей спеціаліста.

Однією з ключових складових професійної діяльності педагога є діяльність комунікативна. Саме в процесі спілкування з різними суб'єктами освітнього процесу він проявляє свої професійні якості.

Проблема комунікативної компетентності є однією з аспектів великої проблеми взаєморозуміння, яка розглядається сьогодні як діалог культур, політичних систем, різних релігійних світоглядів. На даний момент в сфері освіти потрібен учитель, не тільки компетентний у своїй дисципліні, здатний пояснити тему і планувати свою діяльність, але який вміє грамотно, непомітно управляти навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень ми можемо зробити висновок, що поняття «комунікативна компетентність» визначається авторами по-різному. Так, під комунікативною компетентністю розуміють складне багатовимірне утворення (Л. Петровська); систему внутрішніх ресурсів (О. Боровець); рівень сформованості міжособистісного досвіду спілкування (Ю. Ємельянов); володіння певною системою вмінь і навичок міжособистісного спілкування (Г. Рурік); здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, а також певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування (Ю. Жуков).

Ми погоджуємось з науковцями, які розглядають комунікативну компетентність як сукупність здібностей, знань, умінь і навичок, відношень, ініціатив та комунікативного досвіду особистості, необхідних для розуміння чужих і продукування власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування; здатність до активної взаємодії та навчання інших мовленнєвих суб'єктів [1].

Під комунікативною компетентністю особистості розуміють наявність необхідних психологічних знань, соціальних установок, умінь і досвіду у сфері міжособистісного та міжгрупового спілкування. Головним компонентом комунікативної компетентності, точніше «елементарною одиницею», прийнято вважати комунікативні якості, що притаманні людині і характеризують її потребу в спілкуванні. Іншою складовою комунікативної компетентності є комунікативні здібності людини, тобто її вміння налагоджувати контакти і процес спілкування, здатність управляти цим процесом, уміння представити себе, правильно оцінювати свою реакцію і реакцію партнерів під час спілкування та при змінах у ситуації. У цілому комунікативна компетентність проявляється як знання норм і правил спілкування, оволодіння та використання технологій комунікації в повному обсязі, розвитку особистісного потенціалу та вміння контролювати емоції, що супроводжують діяльність [7]. Необхідно звернути увагу ще на одну одиницю комунікативної компетентності – комунікативні вміння. Це вид професійних умінь педагога, що відображають рівень його готовності до реалізації професійного спілкування (вміння соціальної перцепції, саморегуляції, вербального і невербального контакту з учнями, вміння управляти своєю поведінкою). Дослідники називають три основні ознаки комунікативних умінь: здібність відчувати задоволення від процесу спілкування, бажання перебувати серед інших людей, альтруїстичні тенденції.

У результаті вивчення комунікативної компетентності, можна чітко виділити наступні елементи:

- комунікативні знання;
- комунікативні вміння;
- комунікативні здібності.

Але є інший напрямок досліджень структури комунікативної компетентності особистості, в яких окрім комунікативних знань, умінь, навичок, здібностей (операційний або інструментальний компонент), включаються емпатія, рефлексія, мотиваційно-ціннісний компонент та їх взаємозв'язок.

Так як зміст дефініції «комунікативна компетентність учителя» розкривається через структуру, то варто розглянути визначені науковцями структурні компоненти категорії, яка досліджується. У сучасній науковій літературі немає єдиного підходу до визначення структури комунікативної компетентності особистості. Так само як і будь-яка з професійних компетентностей, комунікативна компетентність вчителя визначається мінімум трьома складовими: когнітивною (що фахівець знає з цього питання); операціональною (як фахівець реалізує свої знання на практиці); позиційно-ціннісною (як фахівець відноситься до даної сфери своєї діяльності). А. Кунцевська зазначає, що комунікативна компетентність містить такі компоненти: комунікативність (здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми); володіння змістовною інформацією та вміння оперувати нею; здатність до партнерської взаємодії та досягнення взаєморозуміння [1, 35]. Дослідниця О. Усанова виокремлює три основні компоненти комунікативної компетентності, а саме: перцептивний (міжособистісне сприймання та оцінка ситуації спілкування); рефлексивний (самоаналіз і самооцінка поведінки у процесі спілкування) та поведінковий компоненти (вибір адекватних засобів міжособистісної комунікації, управління процесом спілкування та регуляцією власної поведінки) [11, 9]. Учена Т. Хайновська зупинилася також на трьох компонентах, що складаються з відповідних знань та вмінь: когнітивний компонент (знання, необхідні для ефективної комунікації: лінгвістичні знання; знання з психології комунікації; педагогічний аспект комунікації); діяльнісний компонент (уміння використовувати лінгвістичні, психологічні, педагогічні знання у практичній діяльності: використання на практиці лінгвістичних знань у чотирьох видах комунікативної діяльності – мовленні, письмі, слуханні, читанні; використання психологічних знань на практиці; використання знань з педагогіки); особистісний компонент (особистісні якості, що зумовлюють професійний розвиток: схильності до комунікації; загальний рівень комунікабельності; мотивація в комунікації; самоконтроль у спілкуванні; володіння механізмами зворотного зв'язку; типологічна приналежність особистості; стиль взаємодії; організованість та ін.) [4].

Визначаючи структуру комунікативної компетентності (вчителя), М. Заброцький виокремлює такі компоненти: **гностичний** (система знань про сутність, структуру, функції й особливості спілкування взагалі та професійного зокрема; знання про стилі спілкування, загальнокультурна компетентність, творче мислення); **когнітивний** (загальні та специфічні комунікативні вміння, які дозволяють успішно встановлювати контакт зі співрозмовником, адекватно пізнавати його внутрішні стани, керувати ситуацією взаємодії з ним, застосовувати конструктивні стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях; експресивні, перцептивні, рефлексивні вміння тощо); **емоційний** (гуманістична настанова на спілкування, інтерес до іншої людини, готовність взаємодіяти з іншою людиною, високий рівень емпатії та рефлексії; ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями; позитивна Я-концепція) [3, 9-10].

На основі вивчення поглядів педагогів і психологів на проблему структури комунікативної компетентності, пропонуємо свою модель, яка складається з наступних компонентів:

1. Мотиваційний. Передбачає наявність потреб і мотивів, які лежать в основі спілкування, готовність до прояву компетентності, готовність до самовдосконалення, відображає інтерес до інноваційної діяльності, потребу в професійному зростанні, прагнення до саморозвитку та самореалізації. Мотивація спілкування може бути діловою, опосередкованою, особистою. Саме потреба у спілкуванні визначає бажання індивіда вступати в контакт з оточуючими.

2. Когнітивний компонент визначається тим, в якій мірі індивід має уявлення про норми і правила ефективного спілкування. Це знання про побудову спілкування, про організацію емоційного контакту, про бар'єри у спілкуванні, шляхи запобігання та розв'язання конфліктних ситуацій, а також знання техніки мовлення, лінгвістичні знання.

3. Операційно-діяльнісний. Ця складова включає в себе досвід прояву компетентності в різних стандартних і нестандартних ситуаціях, володіння вербальними і невербальними засобами спілкування, вміння адресувати повідомлення і привертати до себе увагу співрозмовника своєю думкою і приймати його точку зору, уміння справляти враження, активно слухати, емоційно співпереживати, досвід використання засобів впливу на людей, вміння працювати з різними джерелами інформації та багато інших комунікативних умінь. Для вчителя цей компонент передбачає здатність до особистісно-орієнтованої взаємодії в освітньому процесі, володіння ораторським мистецтвом, грамотним усним та писемним мовленням, вибором оптимальних форм і методів самопрезентації та представлення результатів своєї роботи, вміння прогнозувати та обґрунтовувати результати ефективної взаємодії.

4. Ціннісно-смісловий компонент розкривається у ставленні до змісту компетентності і об'єкту її застосування. Особистісні цінності, соціальні установки, які активізуються в спілкуванні, проявляються в базових відносинах до себе і інших людей, регулюють спілкування, надаючи йому певний сенс.

5. Емоційно-вольовий компонент включає почуття, вольові процеси (цілеспрямованість, самовладання, наполегливість, самокритичність, самоконтроль, емоційна сприйнятливність) і пов'язаний, перш за все, зі створенням і підтримкою позитивного емоційного контакту з співрозмовником,

саморегуляцією, умінням не тільки реагувати на зміну стану партнера, але і передбачати його. Саме емоційний фон створює відчуття психологічно сприятливого або несприятливого, комфортного або дискомфортного спілкування.

6. Індивідуально-особистісний компонент забезпечує наявність розвинутих здібностей та особистісних якостей (доброзичливість, тактовність, емпатійність, об'єктивність, толерантність, організованість, ініціативність тощо), які природним чином впливають на зміст, процес і сутність комунікації. Особистісна складова комунікативної компетентності включає в себе: рефлексивність, емпатію, позитивну Я-концепцію (ідентифікація, самоствавлення, стабілізація, самоствердження), здатність до децентрації і прогнозування, комунікативну толерантність, діалогічну спрямованість в спілкуванні.

Всі ці складові комунікативної компетентності тісно взаємопов'язані. Розвиток комунікативної компетентності педагога передбачає всебічний розвиток всіх її компонентів, володіння комунікаційними техніками і застосування їх на практиці.

Реалізація концепції особистісно-орієнтованого навчання не можлива, якщо педагог не володіє достатнім рівнем комунікативної компетентності, не готовий гнучко управляти процесом взаємодії під час навчання та виховання, використовувати комунікативні технології, сприяти взаєморозумінню тощо. Від комунікативної компетентності вчителя залежить сприятливий морально-психологічний клімат, гуманізм і демократизм спілкування, результативність встановлення контактів, ефективність спілкування з точки зору вирішення проблем, задоволеність учителя та учнів своєю працею.

Розвиток комунікативної компетентності вчителя можна розглядати і як один із шляхів розвитку та самореалізації учасників освітнього процесу, в тому числі й підвищення якості освіти.

Сучасний учитель технологій, працюючи над удосконаленням своєї комунікативної культури, повинен:

- уміти формулювати цілі професійного та неформального спілкування, передбачати його результати;
- організовувати процес спілкування та управляти ним, застосовуючи різні комунікативні прийоми і засоби;
- моделювати мовну поведінку з учнями, батьками, колегами, адміністрацією школи;
- володіти технікою мовлення, знати мовленнєвий етикет і вміло його використовувати;
- уміти керувати навчально-пізнавальною та проєктно-технологічною діяльністю учнів;
- уміти вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, полеміку, дискусію, діалог тощо;
- бути здатним оцінювати інформацію, аналізувати і контролювати висловлювання співрозмовника, читати і користуватися схемами, таблицями, моделями;
- уміти організувати увагу і розумову діяльність співрозмовника, резюмувати його мовну поведінку і рефлексувати свою тактику спілкування;
- запобігати конфліктним ситуаціям, що виникають в освітньому процесі, та вибирати найефективніші методи їх розв'язання;
- володіти прийомами виховного впливу (переконання, навіювання, наслідування тощо);
- розуміти «мову невербальних сигналів» у поведінці своїх комунікативних партнерів і відповідно реагувати на неї;
- знати діловий етикет і вміти його використовувати, знати нормативну та професійно-орієнтовану комунікативну культуру;
- бути впевненим в собі.

А також комунікативна компетентність учителя технологій передбачає готовність педагога до професійного вдосконалення, відображає інтерес до інноваційної діяльності, прагнення до самореалізації і саморозвитку, потребу в професійному зростанні.

Необхідно також урахувати, що педагогічна комунікативна компетентність майбутнього вчителя технологій тісно пов'язана з особистісними рисами педагога, мотивами його діяльності, особистісними соціокультурними і комунікативними настановами, ціннісними орієнтирами.

Для кожного учасника освітнього процесу якість і результат професійної взаємодії буде визначатися: спрямованістю особистості (орієнтація на іншу людину, на спільну діяльність, бажання зрозуміти його, підтримувати відносини), педагогічним тактом і стилем спілкування, рівнем толерантності.

Отже, під комунікативною компетентністю вчителя технологій ми розуміємо інтегративне особистісне утворення, що має складну системну організацію і виступає як сукупність, взаємодія, взаємопроникнення мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, емоційно-вольового, ціннісно-смыслового, індивідуально-особистісного компонентів, що дозволяє вчителю досягати бажаних результатів у комунікативній діяльності.

Висновки. Отже, найбільш значущим в професійній педагогічній освіті, поряд із загальною і спеціальною підготовкою, є формування комунікативної компетентності – як особливої складової професійної компетенції і особистісного вдосконалення.

Розвиток комунікативної компетентності вчителя технологій позитивно впливає на його професійний рівень, творчу самореалізацію, вдосконалення діяльності, саме це необхідно фахівцям для адекватної орієнтації в усіх сферах суспільного життя. Вивчення основ комунікативної компетентності на кожному ступені безперервної освіти сприяє осмисленню фахівцями її значущості для професійної діяльності.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо розробку моделі формування комунікативної компетентності майбутніх учителів технологій в умовах дистанційного навчання.

References

1. Адміністратору школи. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / уклад. : А. Г. Дербеньова, А. В. Кунцевська. Харків : Основа, 2010. 191 с.
Derbenova, A. H., Kuntsevskaya A. V. (2010). Administratoru shkoly. Treninhy z rozvytku komunikatyvnosti vchyteliv [The school administrator. Trainings on development of communicativeness of teachers]. Kharkiv, Ukraine: Osнова.
2. Борбич Н. Компетентність як педагогічне явище. *Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал*. 2011. № 3. С. 91–97.
Borbych, N. (2011). Kompetentnist yak pedahohichne yavyshe [Competence as a pedagogical phenomenon]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity: naukovo-metodychnyi zhurnal – Pedagogy and Psychology of professional education, scientific and methodical journal*, 3, 91–97.
3. Заброцький М. М. Топографія комунікативної компетентності педагога. *Актуальні проблеми психології*. 2001. Т.7. С. 272–276.
Zabrotskyi, M. M. (2001). Topohrafiia komunikatyvnoi kompetentnosti pedahoha [Topography of communicative competence of a teacher]. *Aktualni problemy psykholohii – Current problems of psychology*, Vol. 7, 272-276.
4. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2015. 250 с.
Kohut, I. V. (2015). Formuvannia profesiino-pedahohichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia [Formation of professional pedagogical communicative competence of future teachers]. *Candidate's thesis*. Poltava, Ukraine.
5. Оліяр М. П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі їх лінгвістичної підготовки. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1110.pdf> (дата звернення 25.03.2020).
Oliiar, M. P. Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi yikh lnhvistychnoi pidhotovky [Formation of communicative competence of future primary school teachers in the process of their linguistic training]. Retrieved from : <http://194.44.152.155/elib/local/1110.pdf>
6. Печеркина А. А. Развитие профессиональной компетентности педагога: теория и практика : монография / А. А. Печеркина, Э. Э. Сьманюк, Е. Л. Умникова. Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т. [б.и.], 2011. 233 с.
Pecherkyuna, A. A. (2011). Razvytye professyonalnoi kompetentnosti pedahoha: teoryia y praktyka : monohrafiya [Development of professional competence of the teacher: theory and practice: monograph]. Ekaterynburh, Russia : Ural. hos. ped. un-t.
7. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. Санкт-Петербург : Речь, 2003. 208 с.
Sydorenko, E. V. (2003). Trenynh kommunykatyvnoi kompetentnosti v delovom vzaemodeistvyi [Training of communicative competence in business interaction]. Sankt-Peterburh, Russia : Rech.
8. Сисоева С. О. Компетентнісно-зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. URL : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf> (дата звернення 22.03.2020).
Sysoeva, S. O. (2015). Kompetentnisno-zorrientovana vyshchi osvita: formuvannia naukovoho tezaursu [Competence-oriented higher education: the formation of a scientific thesaurus]. Retrieved from : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf>
9. Скворцова С. О. Професійно-комунікативна компетентність учителя початкових класів : монографія / С. О. Скворцова, Ю. С. Вторнікова. Одеса : Абрикос Компани, 2013. 290 с.
Skvortsova, S. O., Vtornikova, Yu. S. (2013). Profesiino-komunikatyvna kompetentnist uchytelia pochatkovykh klasiv : monohrafiia [Professional communicative competence of primary school teachers : monograph]. Odesa, Ukraine : Abrykos Kompany.

10. Сучасний тлумачний словник української мови: 100000 слів / За заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків : Школа, 2009. 1008 с.
Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoi movy: 100000 sliv [Modern Ukrainian Dictionary : 100,000 words] / under the general editorship by Dubichynsky, V. V. (2009). Kharkiv, Ukraine : Shkola.
11. Усанова О. Г. Коммуникативная компетентность в культуре педагогического общения : монография. Челябинск, 2004. 139 с.
Usanov, O. H. (2004). Kommunikatyvnaia kompetentnost v kulture pedahohycheskoho obshcheniya : monohrafiya [Communicative competence in the culture of pedagogical communication: monograph]. Cheliabynsk, Russia.

Nosovets N.

ORCID 0000-0003-1536-4870

Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Pedagogy, Psychology
and Methodology of Technological Education,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ppmtpn@gmail.com

Pashko T.

Student of the Faculty of Technology,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: smile2601@ukr.net

CONTENT AND STRUCTURE OF FUTURE TEACHER'S OF TECHNOLOGY COMMUNICATIVE COMPETENCE

The purpose of the article is to analyze the essence and structural components of future teacher's of technology communicative competence. The research methodology is based on the following approaches: acmeological, systemic, personality-oriented and competency-based. It also provides a set of theoretical methods: system-structural analysis (classification, systematization), comparison, and generalization. Scientific novelty: the essence, content and structure of communicative competence as an important component of future teacher's of technology professional competence have been specified.

It has been found that the definition of «communicative competence» is defined differently by authors. We understand communicative competence of teacher of technology as integrative personal education, which has a complex system organization and acts as a set, interaction, interpenetration of motivational, cognitive, operational, emotional, volitional, value-semantic, individual-personal components that allow teachers to achieve desired results in communicative activities. The development of teacher's communicative competence involves the comprehensive development of all its components, mastery of communication techniques, and their application in practice. The content of the structural components of future teachers' of technology communicative competence has been revealed.

The following conclusions have been made: the development of technology teachers' communicative competence has a positive effect on their professional level, creative self-realization, improvement of activity, this is what specialists need for adequate orientation in all spheres of public life. The study of the basics of communicative competence at each level of continuing education helps professionals to understand its significance for professional activity. The development of a model for the formation of future teachers' of technology communicative competence during distance learning can be considered as prospects for further research.

Keywords: competence, competency, communicative competence, professional competence, competency-based approach.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Л. Л. Макаренко